

Metodika měření kvality života

Metodika měření kvality života byla připravena v rámci projektu Kvalita života jako cíl. Projekt financovaný z prostředků ESF je realizován sdružením Quip – Společnost pro změnu ve spolupráci s partnery **Domov Svojsice** a **Vyšší Hrádek**, poskytovatel sociálních služeb. K hlavním aktivitám projektu patří analýza psychiatrické medikace a práce na snižování psychiatrické medikace, podpora rozvoje právního vědomí obyvatel a opatrovníků a pomoc při přípravě podání k opatrovnickým soudům a podpora při jednání se soudy, pomoc při využití služeb zaměstnanosti a nezávislé zprostředkování, jehož klíčovými součástmi je zjišťování individuální přání a potřeb lidí, příprava plánu a pomoc při jeho realizaci.

Další z klíčových aktivit bylo měření efektu podpory, které se prostřednictvím projektu dostalo obyvatelům partnerských ústavů. Za tímto účelem byl také použit dotazník pro měření kvality života.

Pro měření kvality života byl se souhlasem autorů použit dotazník **R. L., & Keith, K. D. (1993). Quality of Life Questionnaire.**

Quip – Společnost pro změnu

Kancelář projektu: Studentská 3, 160 00 Praha 6

Tel.: +420 233 322 319 | info@kvalitavpraxi.cz | www.kvalitavpraxi.cz

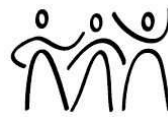
Praha, 2010

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Dotazník kvality života

Robert L. Schalock, Ph.D. a Kenneth D. Keith, Ph.D.

Jméno respondenta _____ Věk _____ Pohlaví _____

Navštěvovaný program _____ Hodnotitel _____ Datum _____

VÝSLEDKY

Stupnice	Hodnotitel-1 (Je-li použit)	Hodnotitel-2 (Je-li použit)	Průměr hodnotitelů nebo sebehodnocení (zakroužkovaná čísla)	Percentil
Spokojenost	_____	_____	_____	_____
Schopnosti/Produktivita	_____	_____	_____	_____
Možnost se rozhodovat/ Nezávislost	_____	_____	_____	_____
Sociální sounáležitost/ Zapojení do komunity	_____	_____	_____	_____
Celkový výsledek	_____	_____	_____	_____

Otázky	Varianty odpovědí			Výsledky zaznamenat zde
	3 body	2 body	1 bod	
SPOKOJENOST				
1. Řekli byste, že život celkově:	Ve vás probouzí to nejlepší?	S vámi zachází jako se všemi ostatními?	Vám nedává šanci?	
2. Kolik radosti a potěšení Vám život dává?	Hodně	Trochu	Moc ne	
3. Jste na tom ve srovnání s ostatními lépe, asi stejně, hůře?	Lépe	Asi stejně	Hůře	
4. Jaké jsou většinou věci, které se vám přihodí?	Prospěšné	Přijatelné	Neuspokojivé	
5. Jak jste spokojeni se svým současným bydlením?	Velmi spokojený	Poměrně spokojený	Nespokojený nebo velmi nespokojený	
6. Máte více nebo méně problémů než ostatní lidé?	Méně problémů	Stejně množství problémů jako ostatní	Více problémů než ostatní	
7. Kolikrát měsíčně se cítíte osamělí?	Málokdy, ne častěji než jednou nebo dvakrát	Občas, nejméně 5x nebo 6x za měsíc	Často, aspoň jednou nebo dvakrát týdně	
8. Cítíte se někdy divně ve společnosti ostatních?	Zřídka nebo nikdy	Někdy	Obvykle nebo vždy	
9. Jak myslíte, že jste ve srovnání s ostatními úspěšní?	Asi úspěšnější než průměrný člověk	Asi tak stejně úspěšní jako průměrný člověk	Méně úspěšný než průměrný člověk	
10. A co vaše rodina? Jak se díky ní cítíte?	Jako důležitá součást rodiny	Někdy jako součást rodiny	Jako outsider	
CELKOVÝ VÝSLEDEK – SPOKOJENOST				<div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 40px; margin: 0 auto;"></div>

Otázky	Varianty odpovědí			Výsledky zaznamenat zde
	3 body	2 body	1 bod	
SCHOPNOSTI/PRODUKTIVITA				
11. Jak dobře vás váš vzdělávací nebo školicí program připravil na to, co děláte nyní?	Velmi dobře	Trochu	Vůbec ne dobře	
12. Máte pocit, že vaše práce nebo jiné každodenní činnosti stojí za to a jsou užitečné vám nebo ostatním lidem?	Ano, určitě	Patrně ano	Nejsem si jistý, nebo určitě ne	
Poznámka: U nezaměstnaných osob vynechte otázky 13-20. Tyto otázky se pak hodnotí za 1 bod.				
13. Jak dobře si vedete ve vaší práci?	Velmi dobře a ostatní mi to i říkají	Jsem dobrý, ale nikdo mi to neříká	Mám v práci problémy	
14. Jak se k vám lidé v práci chovají?	Stejně jako k ostatním zaměstnancům	Trochu jinak než k ostatním zaměstnancům	Velmi odlišně	
15. Jak jste spokojeni s dovednostmi nebo zkušenostmi, které jste v práci získali nebo získáváte?	Velmi spokojen	Poměrně spokojen	Nespokojen	
16. Získáváte dovednosti, které vám pomohou zajistit si jinou nebo lepší práci? Jaké dovednosti a zkušenosti to jsou?	Ano, určitě (zmíněna jedna nebo více dovedností)	Nejsem si jistý, snad (nejasné, zmíněny obecné dovednosti)	Ne, práce mi neposkytuje žádné příležitosti naučit se novým dovednostem	
17. Máte pocit, že dostáváte za práci spravedlivou odměnu?	Ano, určitě	Někdy	Ne, mám pocit, že mi neplatí dosti	
18. Máte ze své práce dosti peněz, abyste si mohli koupit, co chcete?	Ano, celkově si mohu koupit rozumné věci, které chci	Musím čekat, než si některé věci koupím, nebo si je vůbec nekoupím	Ne, rozhodně nevydělávám dosti, abych si mohl koupit, co potřebuji	
19. Jak jste spokojeni s dalšími výhodami a bonusy, které vám pracoviště poskytuje?	Velmi spokojen	Poměrně spokojen	Nespokojen	
20. Jak často na Vaši práci někdo dohlíží?	Mám nad sebou dohled pouze tehdy, když jej potřebuji	Mám nad sebou častý dohled bez ohledu na to, zda jej potřebuji či ne	V práci jsem neustále pod dohledem a někdo vždy sleduje, jak pracuji	

CELKOVÝ VÝSLEDEK – SCHOPNOSTI/PRODUKTIVITA

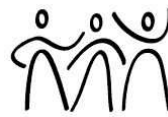

Otázky	Varianty odpovědí			Výsledky zaznamenat zde
	3 body	2 body	1 bod	
MOŽNOST SE ROZHODOVAT/ NEZÁVISLOST				
21. Jak jste se rozhodli pro práci nebo jiné běžné aktivity, které děláte?	Vybral jsem si podle platu, příspěvků nebo vlastních zájmů	Bylo to jediné, co bylo k dispozici, nebo co jsem našel	Někdo jiný rozhodl za mě	
22. Kdo rozhoduje, jak naložíte se svými penězi?	Já sám	Já s podporou ostatních osob	Nikdy nerozhoduji sám	
23. Jak využíváte zdravotnické služby (lékař, zubař, apod.)?	Téměř vždy sám	Obvykle mě někdo doprovází, nebo mě někdo jiný objedná	Nikdy sám	
24. Jak moc můžete rozhodovat o každodenních věcech jako je chození do postele, jídlo a zábava?	Zcela	Někdy	Málo	
25. Kdy vás můžou doma navštívit přátelé?	Jak často chci nebo dost často	Kdykoli, pokud to někdo schválí nebo je přítomen	Pouze v některé dny	
26. Máte klíče od svého bytu/domu?	Ano, mám klíč a používám ho, jak potřebuji	Ano, mám klíče, ale jen od některých dveří	Ne	
27. Smíte mít doma nějaké zvíře, pokud chcete?	Ano, určitě	Asi ano, ale musel bych se zeptat	Ne	
28. Máte opatrovníka nebo poručníka?	Ne, jsem sám za sebe zodpovědný	Ano, mám opatrovníka a částečnou právní způsobilost	Ano, mám opatrovníka a nemám právní způsobilost	
29. Žijí s vámi lidé, kteří vám někdy ubližují, nebo vás trápí, děsí, či rozčilují?	Ne	Ano a děje se tak jednou měsíčně nebo týdně	Ano a děje se tak každý den, někdy i vícekrát	
30. Řekli byste, že váš život je celkově:	Svobodný	Trochu pro mě naplánovaný	Obvykle nemohu dělat, co chci.	
CELKOVÝ VÝSLEDEK – MOŽNOST SE ROZHODOVAT /NEZÁVISLOST				<div style="border: 1px solid black; border-radius: 15px; width: 100px; height: 40px; margin: 0 auto;"></div>

Otázky	Varianty odpovědí			Výsledky zaznamenat zde
	3 body	2 body	1 bod	
SOCIÁLNÍ SOUNÁLEŽITOST/ ZAPOJENÍ DO KOMUNITY				
31. Ke kolika občanským nebo komunitním klubům či organizacím patříte? (včetně církví a jiných náboženských aktivit)	2-3	Pouze 1	Žádné	
32. Jak jste spokojeni s kluby či organizacemi (včetně církví a náboženských aktivit), ke kterým patříte?	Velmi spokojen	Poměrně spokojen	Nespokojen nebo velmi nespokojen	
33. Děláte si starosti s tím, co od vás lidé očekávají?	Někdy, ale ne vždy	Zřídka	Nikdy nebo neustále	
34. Kolikrát týdně hovoříte nebo jste se svými sousedy, buď u nich doma, nebo venku u domu?	3-4 x týdně	1-2 x týdně	Nikdy nebo neustále	
35. Máte přátele, kteří vás doma navštěvují? Jak často?	Docela často	Někdy	Zřídka nebo nikdy	
36. Jak často se věnujete volnočasovým aktivitám (návštěvy, večírky, plesy, koncerty, hry) ve vaší obci?	3-4 x měsíčně	1-2 x měsíčně	Méně než 1 x měsíčně	
37. Zapojujete se aktivně do těchto aktivit?	Obvykle, většinou ano	Často, asi v polovině případů	Zřídka nebo nikdy	
38. A co příležitosti pro schůzky, navazování vztahu či manželství?	Jsem ženatý/vdaná nebo mám příležitost se scházet s kým chci	Mám omezené možnosti ke schůzkám nebo pro manželství	Nemám možnosti se scházet nebo se oženit/vdát	
39. Jak se k vám chovají vaši sousedé?	Velmi pěkně nebo pěkně (zvou na různé akce, na kávu)	Hezky (pozdraví, návštěvy, apod.)	Špatně nebo velmi špatně (vyhýbají se mi, obtěžují mě apod.)	
40. Řekli byste, že váš život je celkově:	Velmi hodnotný	Dobrý	Zbytečný	
CELKOVÝ VÝSLEDEK – SOCIÁLNÍ SOUNÁLEŽITOST/ ZAPOJENÍ DO KOMUNITY				<div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 40px; margin: 0 auto;"></div>

Instrukce

Dotazník kvality života (QoL.Q_CZ) může být použit u osob s mentálním postižením, které mají adekvátní receptivní a vyjadřovací jazykové schopnosti. Dotazovatel musí být vnímavý vůči možné situaci, kdy respondent neporozumí některým otázkám nebo významu některých slov. Pokud se tak stane, je možné konkrétní výrazy či spojení parafrázovat, aby bylo docíleno lepšího porozumění. Stává-li se toto často, nebo víme-li, že člověk nemá adekvátní jazykové schopnosti, je možné nechat dotazník vyplnit dvěma zastupujícími osobám, kteří člověka dobře znají.

Instrukce pro respondenty

Přečtěte ((pomalu a zřetelně)) následující instrukce respondentovi:

Chtěl/a bych, abyste přemýšlel/a o místech, kde žijete, pracujete a kde se bavte, o rodině, přátelích a personálu, které znáte. Společně zkusíme odpovědět na pár otázek, které vyjadřují, jaké máte z těchto věcí pocity. Jestli chcete, můžete zaškrtnout jednu z možných odpovědí za každou otázkou. Jestli chcete, můžu je zaškrtnout já potom, co si je spolu přečteme a probereme. Pokuste se odpovědět na každou otázku. Můžeme tomu věnovat tolik času, kolik budete potřebovat. Nejsou žádné správné nebo špatné odpovědi. Chtěl/a bych jenom zjistit, co si myslíte o místech, kde žijete, pracujete a kde se bavit. A také co si myslíte o své rodině, přátelích a personálu, který znáte. Chcete se mě ještě na něco zeptat?

Souhlasí-li respondent, dotazovatel přikročí k vyplnění dotazníku o 40 otázkách. Při čtení otázek dbejte na přesnou formulaci. Můžete je parafrázovat nebo opakovat kolikrát je potřeba, aby respondent porozuměl jejich obsahu.

Instrukce pro zastupující osoby

Zastupující osoby by měli osobu dobře znát a měli by dotazník vyplnit „jako kdyby sami byli onou osobou“ (tzn. jak tento člověk věci vidí).

Zastupující osoby by měli dotazník vyplnit samostatně a bez probírání jednotlivých otázek nebo konzultování s člověkem, kterého se dotazník týká.

Zvláštní instrukce pro otázky týkající se zaměstnání

Je-li osoba nezaměstnaná, nepokládejte otázky č. 13-20 a každou ohodnoťte za 1 bod.

Pro účely tohoto dotazníku považujeme práci v programech chráněných dílen za zaměstnání.

Výsledky

Hodnocení otázek

U každé otázky je použit 3-bodový hodnotící systém, jak je vytištěno na formuláři dotazníku. Vyplní-li dotazník respondent, je výsledek u každé otázky roven výsledku uvedenému ve formuláři dotazníku. Vyplní-li dotazník dva nezávislé hodnotitelé je výsledek u každé otázky roven průměrné hodnotě z jejich dvou hodnocení.

Psychometrické škály: hrubé výsledky

Dotazník ke kvalitě života obsahuje 4 psychometrické škály, každá se skládá z deseti otázek. Výsledek v každé škále se může pohybovat v rozmezí 10 – 30 bodů. Vyšší výsledky ukazují na větší spokojenost, větší schopnosti/produktivitu, větší možnost se rozhodovat/nezávislost, a větší míru sociální sounáležitosti/zapojení do komunity.

ŠKÁLA SPOKOJENOSTI se skládá z otázek č. 1 - 10.

ŠKÁLA SCHOPNOSTÍ/PRODUKTIVITY se skládá z otázek č. 11 - 20. Pokud je respondent nezaměstnaný, nepokládejte otázky č. 13 – 20. Každá nepoložená otázka je hodnocena za 1 bod, takže celkový výsledek u nezaměstnaných osob za otázky č. 13 – 20 je 8 bodů.

ŠKÁLA MOŽNOSTI SE ROZHODOVAT/NEZÁVISLOSTI se skládá z otázek č. 21 – 30.

ŠKÁLA SOCIÁLNÍ SOUNÁLEŽITOSTI/ZAPOJENÍ DO KOMUNITY se skládá z otázek č. 31 – 40.

Příklad. Předpokládejme, že následující výsledky byly dosaženy na otázkách č. 1 – 10.

Otázka	Bodová hodnota (Hrubý výsledek)
1	2
2	1
3	2

Normy

Normy vycházejí ze vzorku 552 osob s postižením, kterým byly poskytovány sociální služby v Nebrasce a Coloradu na podzim roku 1989. Tyto programy jsou primárně zaměřené na dospělé s postižením a poskytují služby v rámci komunitního modelu, přičemž se zaměřují na život v komunitě, zaměstnání a integraci. Popis tohoto normativního vzorku ukazuje Tabulka č. 3 a normy jsou uvedeny v Tabulce č. 4.

Pohlaví

Tabulka č. 4 ukazuje, že neexistují žádné podstatné rozdíly ve výsledcích v dotazníku QoL.Q mezi muži a ženami.

IQ

Tabulka č. 4 rovněž ukazuje, že výsledky dotazníku QoL.Q jsou signifikantně závislé na míře mentálního postižení. Čím vyšší je IQ a čím je nižší je míra mentálního postižení, tím vyšší je výsledek v dotazníku QoL.Q.

- Korelace mezi výsledky v dotazníku QoL.Q a na stupnici WAIS (Wechslerova stupnice IQ dospělých) byla 0,59 u 312 osob ve vzorku Nebraska I.
- Škála možnosti se rozhodovat/nezávislosti je významně závislá na IQ (r na druhou = 50,4% přesah variance). Korelace s IQ je mnohem menší u stupnice spokojenosti (čtverec $r = 9,6$ %), stupnice schopností/produktivity (r na druhou = 15,2 %) a stupnice sociální souměřitelnosti/zapojení do komunity (r na druhou = 18,5 %).

Věk

Nebyla zjištěna žádná korelace mezi výsledky v dotazníku QoL.Q a věkem ve vzorku 312 osob ve věkovém rozmezí 15 – 55 let.

Tabulka č. 3

Osobnostní charakteristiky v normativním vzorku dotazníku QoL.Q

Charakteristika	Vzorek		
	Nebraska I n = 312	Nebraska II n = 145	Colorado n = 95
Průměrný věk	38,5	38,9	36,1
Procento žen	44,1	49,0	47,4
% bez formálního vzdělání	41,8	55,2	38,9
% se službami pro ment. postižení/ vývojová postižení	86,1	90,4	85,0
% nikdy neuzavřeli sňatek	96,4	93,1	96,8
Roční příjem (v tisících dolarů)	4,6	4,7	4,8
Současný zdravotní stav (%)			
Mentální poruchy	97,4	96,5	97,8
Smyslové/nervové poruchy	1,6	0,7	1,1
Tělesné poruchy	1,0	0,7	1,1
Duševní poruchy	na	2,1	na
Současná forma bydlení			
Nezávislé	20,3	14,5	22,8
Částečně nezávislé	47,1	37,2	29,8
S dohledem	32,6	48,3	47,4
Současná forma zaměstnání (%)			
Běžné zaměstnání	15,8	6,2	12,8
Zaměstnání s podporou	15,8	6,2	12,8
Práce v chráněné dílně	61,1	75,9	47,7
Bez zaměstnání	7,0	5,5	8,1
V důchodu	0,6	2,1	3,5

Tabulka č. 4

Střední hodnoty v dotazníku QoL.Q

	Psychologická stupnice									
	Spokojenost		Schopnosti/ Produktivita		Občanské vědomí/ Nezávislost		Soc. sounál./ Zapojení do komunity		Celkový výsledek	
	SH	SO ¹	SH	SO	SH	SO	SH	SO	SH	SO
Míra postižení										
Hluboké (n=22)	18,6	0,7	13,6	0,7	15,6	0,6	15,5	0,5	62,6	1,9
Těžké (n=65)	20,7	0,4	17,5	0,6	17,8	0,4	19,2	0,5	74,5	1,5
Středně těžké (n=103)	21,9	0,5	19,9	0,5	21,0	0,3	20,8	0,4	83,4	1,1
Lehké (n=115)	22,7	0,3	21,9	0,5	24,9	0,4	22,5	0,4	90,9	0,9
Pohlaví										
Ženy (n=248)	21,6	0,2	19,8	0,3	21,2	0,3	20,6	0,3	81,0	0,9
Muži (n=304)	21,9	0,2	19,5	0,3	21,3	0,3	20,9	0,3	81,8	0,9
Forma bydlení										
Nezávislé (n=103)	23,2	0,3	na	na	25,5	0,3	22,4	0,4	na	na
Část. nezáv. (n=233)	22,7	0,3	na	na	22,9	0,2	22,2	0,3	na	na
S dohledem (n=206)	21,0	0,5	na	na	17,8	0,2	19,7	0,4	na	na
Zaměstnání										
Běžné (n=69)	23,9	0,1	25,1	0,3	na	na	22,9	0,5	na	na
Podporované (n=92)	22,0	0,1	24,0	0,3	na	na	22,4	0,4	na	na
Chráněné (n=338)	21,7	0,3	19,0	0,3	na	na	20,2	0,3	na	na

¹ SO = standardní odchylka od středních hodnot

Výzkum reliability a validity

Veškeré faktorové analýzy a testy reliability a validity byly založeny na údajích získaných z normativního vzorku popsaného v Tabulce č. 3.

Faktorová struktura

Faktorová analýza hlavních komponentů byla provedena na základě dat z normativního vzorku popsaného v Tabulce č. 3 za použití statistického softwarového programu SPSS. Úvodní extrakční statistiky pro 4 faktory, zahrnující vlastní hodnotu, procento odchylky a kumulativní procento odchylky, jsou uvedeny v Tabulce č. 5. Tyto výsledky potvrdily přiřazení otázek k psychologickým stupnicím s následujícími čtyřmi výjimkami:

Otázka „Jak dobře vás váš vzdělávací nebo školicí program připravil na to, co děláte nyní?“ vystupovala nejsilněji na stupnici schopností/produktivity oproti zastoupení na stupnici spokojenosti, kam byla původně zařazena.

Otázka „Jak myslíte, že jste ve srovnání s ostatními úspěšnější?“, vystupovala nejsilněji na stupnici spokojenosti oproti stupnici schopností/produktivity.

Otázka „Jak se k vám chovají vaši sousedé?“, vystupovala nejsilněji na stupnici sociální sounáležitosti/zapojení do komunity než na stupnici spokojenosti.

Otázka „A co vaše rodina? Jak se díky ní cítíte?“, vystupovala nejsilněji na stupnici spokojenosti než na stupnici sociální sounáležitosti/zapojení do komunity.

Tyto čtyři otázky byly přesunuty do oněch vhodnějších škál ještě před komerční publikací, a před výpočtem norem a výpočtem psychometrických statistik.

Realibilita

Data týkající se reliability jsou shrnuta v Tabulce č. 6.

Tabulka č. 5

Výsledky faktorové analýzy dotazníku QoL.Q

Faktor	Vlastní hodnota	% Odchylky	% Kumulativní odchylky
Možnost se rozhodovat/Nezávislost	7,67	19,2	19,2
Schopnosti/Produktivita	2,62	6,5	25,7
Spokojenost	2,01	5,0	30,8
Sociální sounáležitost/ Zapojení do komunity	1,16	2,9	33,7

Tabulka č. 6

Koeficienty spolehlivosti dotazníku QoL.Q

Stupnice	Mezi pozorovateli (personál-personál)	Mezi pozorovateli (personál-respondent)	Testování- opakované testování	Alfa
Spokojenost	0,66	0,46	0,80	0,78
Schopnosti/Produktivita	0,80	0,81	0,96	0,90
Možnost se rozhodovat/Nezávislost	0,83	0,73	0,83	0,82
Sociální sounáležitost/ Zapojení do komunity	0,69	0,66	0,82	0,67
Celkový výsledek	0,83	0,73	0,87	0,90

Interní. Interní spolehlivost určuje maximální možný koeficient validity. Koeficient alfa pro celkový výsledek je 0,90. Toto zjištění je dokladem vysokého stupně interní spolehlivosti Dotazníku KŽ.

Mezi hodnotiteli. Pro osoby neschopné verbálního vyjadřování činila celková mezihodnotitelská spolehlivost 0,83 mezi samotnými hodnotiteli a 0,73 mezi hodnotiteli a respondenty. Korelace 0,83 mezi hodnotiteli vycházela ze 170 párů hodnotitelů, zatímco koeficienty pro skupinu zastupující osoba-respondent vycházely z 374 párů hodnotitelů. **Tato data jsou dokladem vysokého stupně shody mezi sebehodnocením a externě vyhodnocovanými verzemi dotazníku.**

Testování-Opakované testování. 47 vysokoškolských studentů psychologie vyplňovalo dotazník v intervalu dvou týdnů. Celková spolehlivost testování a opakovaného testování činila 0,87, což dokládá vysoký stupeň spolehlivosti testování a opakovaného testování.

Validita

Zjevná validita. Jak již bylo dříve uvedeno, otázky v dotazníku byly formulovány na základě několika již publikovaných zdrojů v oblasti životní spokojenosti (well-being) (Andrews & Whithey, 1976; Baker & Intagliata, 1982; Campbell et al., 1976; Goode, 1988; Zautra & Goodhart, 1979); nezávislosti (Hoffman, 1980; Flanagan, 1982; Yerxa, Burnett-Berulieu, Stocking, & Azen, 1989); a zapojení do komunity/sociální sounáležitosti (Flanagan, 1978; Lehman, 1988). Otázky tedy mají zjevnou validitu jako měřítka kvality života.

Kromě toho bylo v dotazníku QoL.Q zachováno 15 otázek z dotazníku QoL.P z roku 1986 (Keith et al., 1986). Korelace mezi oběma celkovými výsledky pro 297 respondentů byla 0,71, což je dostatečně vysoké číslo ukazující, že se jedná o téměř ekvivalentní verze téhož testu.

Validita konstruktu. Jedním z důvodů, proč se výzkumníci v oblasti vývojových postižení zajímají o kvalitu života, je předpoklad, že kvalita života stoupá s narůstající nezávislostí bydlení a klesá spolu se mírou závažnosti postižení. Výsledky v dotazníku QoL.Q se ve skutečnosti chovají podle tohoto předpokladu, ačkoli je tomu částečně tak i proto, že osoby s vyšším IQ dosahují v dotazníku QoL.Q vyšších výsledků.

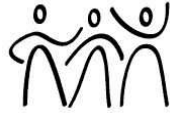
Jak ilustruje Tabulka č. 4, čím nezávislejší je forma bydlení, tím vyšší je výsledek v dotazníku QoL.Q. Střední výsledky na stupnici možnost se rozhodovat/nezávislosti dotazníku QoL.Q byly 25,5 (n = 103) pro osoby v nezávislém bydlení, 22,9 (n = 233) pro osoby v částečně nezávislém bydlení a 17,8 (n = 206) pro osoby v bydlení s dohledem, $F(2,539) = 15,58, p < 0,01$.

Tabulka č. 4 rovněž ukazuje, že výsledky na stupnici schopností/produktivity se lišily podle typu zaměstnání. Střední výsledky byly 25,1 (n = 69) pro osoby v běžném zaměstnání, 24,0 (n = 92) pro osoby v podporovaném zaměstnání a 19,0 (n = 338) pro osoby v chráněných dílnách,

$F(2,496) = 9,87, p < 0,01$.

Souběžná validita. Harner a Heal (1992) uvádějí korelaci .57 mezi stupnicí spokojenosti s životním stylem (Lifestyle Satisfaction Scale - LLS) a dotazníkem QoL.Q. Toto zjištění vychází z dotazování 46 respondentů. Zjištění také dokládá, že dotazník QoL.Q je příbuzný měřítkům podobných konstruktů.

Byla získána určitá data, která naznačují, že výsledky v dotazníku QoL.Q se liší podle objektivních životních podmínek (forma bydlení) a okolností. Tabulka č. 7 například shrnuje data o 60 starších osobách bez postižení v průměrném věku 78 let. Tito lidé ze států New York, Kansas a Nebraska žili samostatně (nezávislá forma bydlení), v domovech pro důchodce (částečně nezávislá forma bydlení), nebo v pečovatelských ústavech (bydlení s dohledem). Analýza dat ukázala následující:

- Výsledky na stupnici spokojenosti a sociální sounáležitosti dotazníku QoL.Q byly vyšší u osob žijících v nezávislých podmínkách, než u osob v částečně nezávislé formě bydlení či žijících s dohledem;
- Výsledky na stupnici možnost se rozhodovat/nezávislosti dotazníku QoL.Q byly vyšší u osob žijících v nezávislém nebo částečně nezávislém prostředí, než u osob žijících v prostředí s dohledem;
- Výsledky na stupnici sociální sounáležitosti/zapojení do komunity negativně souvisely s věkem;
- Celkový výsledek v dotazníku QoL.Q byl pozitivně ovlivněn mírou nezávislosti bydlení.

Tato zjištění dokládají, že výsledky v Dotazníku KŽ jsou spíše vyšší pro takové objektivní podmínky pro bydlení, o kterých se obecně předpokládá, že jsou zdrojem vyšší míry spokojenosti, nezávislosti nebo sociální sounáležitosti.

Jelikož dotazník QoL.Q a dotazník QOL.P spolu úzce souvisejí a mají mnoho společných otázek, jsou předchozí studie validity dotazníku QOL.P také jistým dokladem validity dotazníku QoL.Q.

Tabulka č 7

Střední hodnoty v dotazníku QoL.Q pro vzorek postarších osob

Psychologická stupnice

Forma bydlení	Spokojenost		Schopnosti/ Produktivita		Občanské vědomí/ Nezávislost	
	SH	SO ¹	SH	SO	SH	SO
Nezávislé						
muži	25,9	0,9	26,7	1,0	24,3	1,2
ženy	26,6	1,3	29,4	0,3	27,0	0,8
Částečně nezávislé						
muži	24,8	1,4	25,90	1,0	22,0	1,8
ženy	25,6	0,9	25,2	0,9	24,0	0,8
S dohledem						
muži	22,3	1,3	20,9	1,3	20,9	1,4
ženy	23,3	1,0	21,4	1,2	21,2	1,1

¹ SO = standardní odchylka od středních hodnot

Jedna z nejrozsáhlejších studií dotazníku QoL.Q byla provedena a publikována týmem Schallock, Conroy a Feinstein. Tito výzkumníci zkoumali pomocí dotazníku QOL.P 989 osob s mentálním postižením, na které se rovněž zaměřoval Projekt aplikovaného výzkumu státu Connecticut. Respondenti patřili do skupiny, která byla předmětem soudního procesu *CARC versus Thorne* ukončeného smírem. Průměrný věk v tomto vzorku činil 47 let; 46,4% byly ženy. Vzorek měl následující skladbu podle míry mentálního postižení: 20,7% lehké (IQ = 55 – 70), 18,5% středně těžké (IQ = 40 – 54), 25,9% těžké (IQ = 25 – 39) a 34,9% hluboké. Přibližně 91,5% osob žilo v podmínkách s dohledem, 7,4% v částečně nezávislé a 1,1% v nezávislé formě bydlení. Přibližně 50,5% osob pracovalo v programech chráněných zaměstnání, 42,1% bylo v podporovaném zaměstnání a 7,4% v běžném zaměstnání. Dle míry závislosti na lékařské péči se vzorek skládal z 2,8% osob životně závislých na lékařských technologiích; 4,8% osob s potřebou okamžitého přístupu k lékařské péči; 42,7% osob s potřebou pravidelné péče nebo lékařských návštěv; a 49,7% bez závažných potřeb lékařské péče. Výsledky ukázaly, že průměrné výsledky v dotazníku QoL.Q se podle očekávání lišily dle objektivních podmínek pro bydlení a zaměstnání, a sice podobným způsobem, který je ilustrován zde v dotazníku QoL.Q.

Osoby s mentálním postižením/diagnózami duševního onemocnění. Jelikož duševní onemocnění je běžně doprovázeno strádáním, lidé s mentálním postižením kombinovaným s mentálním onemocněním by měli mít nižší kvalitu života, než lidé s mentálním postižením bez mentálního onemocnění. Data podporující tuto hypotézu, získaná na vzorku 54 osob s dvojitou diagnózou ze zařízení National Dual Diagnoses Center ve městě Omaha v Nebrasce, jsou shrnuta v Tabulce č. 8.

Mezikulturní data. Existují určité doklady o tom, že validita dotazníku QoL.Q je podobná napříč různými kulturními prostředními. Koeficienty reliability, faktorů a validity byly podobné u osob s poruchami učení v Anglii (Lobley, 1992) a u osob s mentálním postižením na Novém Zélandu (Tosswill, Tuck, & Wilton, 1991). Tabulka č. 9 uvádí střední výsledky u 72 britských respondentů s mentálním postižením žijících v domácím nebo nemocničním prostředí. Tyto střední hodnoty jsou srovnatelné s hodnotami pro americké respondenty uvedenými v tomto manuálu.

Tabulka č. 8

Střední hodnoty v dotazníku QoL.Q pro osoby s dvojitou diagnózou

Stupnice	Po přijetí		Po jednom roce	
	SH	SO ¹	SH	SO
Spokojenost	17,4	0,8	18,1	0,6
Schopnosti/Produktivita	15,8	0,9	17,5	0,9
Možnost se rozhodovat/Nezávislost	15,7	0,6	16,8	0,4
Sociální sounáležitost/ Zapojení do komunity	17,0	0,6	18,1	0,4
Celkový výsledek	65,9	0,7	70,5	0,6

¹ SO = standardní odchylka od středních hodnot

Tabulka č. 9

Střední hodnoty v Dotazníku KŽ pro britský vzorek

Stupnice	Vzorek					
	Všichni (n = 82)		Doma (n = 34)		Ubytovna/Nemocnice (n = 48)	
	SH	SO ¹	SH	SO	SH	SO
Spokojenost	19,6	0,5	21,0	0,7	18,5	0,6
Schopnosti/Produktivita	13,6	0,5	12,7	0,5	14,2	0,8
Možnost se rozhodovat/nezávisl	19,8	0,4	22,1	0,6	18,1	0,5
Sociální sounáležitost/ Zapojení do komunity	18,5	0,5	20,2	0,7	17,3	0,6
Celkový výsledek	71,4	1,2	76,0	1,5	68,2	1,6

¹ SO = standardní odchylka od středních hodnot